

УДК 391:93/94(051)НТЕ]:316.7(477)“19/20”

DOI <https://doi.org/10.15407/nte2025.03.023>

ТУРЕЙСЬКИЙ ІГОР

доктор філософії (PhD) з історії та археології, молодший науковий співробітник відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Київ, Україна).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5194-0137>

TUREISKYI IHOR

a Ph.D. in History and Archaeology, a junior research fellow at the *Ukrainian Ethnological Centre* Department of M. Rylskiy Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5194-0137>

Бібліографічний опис:

Турейський, І. (2025) Народний одяг українців у дискурсі журналу «Народна творчість та етнологія». *Народна творчість та етнологія*, 3 (407), 23–39.

Tureisky, I. (2025) Folk Clothing of Ukrainians in the Discourse of “Folk Art and Ethnology” Journal. *Folk Art and Ethnology*, 3 (407), 23–39.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2025. Опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

НАРОДНИЙ ОДЯГ УКРАЇНЦІВ У ДИСКУРСІ ЖУРНАЛУ «НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ТА ЕТНОЛОГІЯ»

Анотація / Abstract

У статті здійснено спробу комплексного осмислення розвитку досліджень українського народного одягу на сторінках журналу «Народна творчість та етнологія» впродовж століття його існування.

У радянську добу науковий дискурс був значною мірою обмежений ідеологічними рамками, проте саме тоді сформувалася ґрунтовна джерельна база, було вироблено методологічні підходи, які не втратили своєї актуальності. У цей період активно розвивалися напрями, присвячені дослідженню регіональних комплексів убрання, головних уборів, складових костюма, вишивки, змін одягової культури, що відбивають розширення наукових інтересів та перехід від описових практик до системного аналізу. Цей етап історії досліджень вирізняється важливим доробком низки вчених, зокрема Я. Прилипка, К. Матейко, Т. Ніколаєвої.

Лише з послабленням ідеологічного тиску повернулася увага до символічних та обрядових функцій традиційного одягу. З відновленням української державності вітчизняна етнологія поступово долала інерцію попередніх підходів і розширювала проблематику досліджень. На початку XXI ст. акцент змістився на вивчення регіональної та локальної специфіки народного одягу як маркера етнокультурної ідентичності, а також на сучасне функціонування традиційного вбрання в новітніх соціокультурних умовах. У центрі уваги опинилися й питання побутування одягу в міському середовищі, дитячої одягової культури.

Узагальнено показано, що еволюція вивчення українського народного одягу відбувалася у складних суспільно-політичних умовах, а журнал відіграв у цьому процесі ключову роль. Напрацьований корпус досліджень зберіг актуальність і слугує базисом для сучасних етнологічних студій, а видання й досі продовжує культурну місію зі збереження традиційного вбрання як складника національної спадщини та ідентичності.

Ключові слова: історія наукового журналу «Народна творчість та етнологія», український народний одяг, традиційне вбрання, українська етнологія, історіографія, українська традиційна культура.

The submitted article is an attempt of a comprehensive reflection of the development of research on Ukrainian folk clothing on the pages of “Folk Art and Ethnology” journal throughout the century of its existence.

An academic discourse has been constrained largely by ideological frameworks during the Soviet period. However, it is precisely the epoch when a solid source base has been formed, and methodological approaches are developed. They have retained their relevance to this day. At that time active research has been conducted into regional clothing complexes, headwear, costume components, embroidery, and transformations in clothing culture, reflecting the expansion of scholarly interests and a shift from descriptive practices to systematic analysis. This stage in the history of research is marked by the important contributions of scholars such as Yakiv Prylypko, Kateryna Mateiko and Tamara Nikolaieva.

Attention to the symbolic and ritual functions of traditional clothing has been returned only with the weakening of ideological pressure. Ukrainian ethnology has overcome gradually the inertia of previous approaches and broadened the scope of research with the restoration of Ukrainian statehood. In the early 21st century, the focus has been shifted to exploring regional and local specificities of folk dress as markers of ethnocultural identity, as well as the contemporary functioning of traditional attire in modern sociocultural conditions. Researchers have also turned their attention to the presence of folk clothing in urban environments and to children's clothing culture.

It is summarized and shown that the evolution of Ukrainian folk clothing research has taken place in complex sociopolitical conditions, with the journal playing a key role in this process. The accumulated body of work remains relevant and continues to serve as a foundation for modern ethnological studies. The journal still fulfills a cultural mission in preserving traditional dress as an element of national heritage and identity.

Keywords: history of the scientific journal “Folk Art and Ethnology”, Ukrainian folk clothing, traditional attire, Ukrainian ethnology, historiography, Ukrainian traditional culture.

Вступ. Столітній спадок журналу «Народна творчість та етнологія» репрезентує поступ вітчизняної етнологічної школи, на долю якої припали тяжкі випробування, що є суголосними із загальнонаціональними. Продовжуючи найкращі традиції, часопис розвивається відповідно до актуальних завдань науки та викликів сьогодення. У продовження циклу публікацій, присвячених ювілею, простежимо, як змінювалася дослідницька концепція та підходи до вивчення та репрезентації народного одягу українців. Стаття К. Бех у попередньому номері НТЕ про висвітлення весільної обрядовості розпочала серію історіографічних досліджень за темами¹. Водночас у ній докладно висвітлено історичне тло та етапи розвитку народознавчих студій у безпосередньому взаємозв'язку з функціонуванням часопису.

Огляд публікацій, присвячених українському народному одягові, покликаний систематизувати основні концепції висвітлення

теми, напрями та специфіку досліджень, що відбивають як рівень вивчення тематики, так і наукові тенденції. У своїй розвідці розглянемо публікації за темою народного одягу українців періоду ХІХ – початку ХХІ ст. Принагідно зазначимо, що поза нашим оглядом залишаються праці, присвячені одяговій культурі етнічних меншин України, що заслуговують на окрему ретроспекцію, а також інших народів. Хронологічний зріз напрацювань із тематики народного вбрання демонструє не лише перехід від описових до аналітичних досліджень (що не був лінійним), але й безпосередній вплив пануючої комуністичної ідеології в період «розвинутого соціалізму». При очевидних кліше, без яких годі було б сподіватися на будь-які публікації, аннали часопису демонструють цікаві та оригінальні підходи, фіксують та репрезентують народну спадщину в безпосередній близькості до періоду її функціонування, можуть слугувати джерелами для сучасних дослідників. Тож спадщина, що

формувався у вкрай складних та специфічних умовах, потребує зваженої оцінки, адже вона слугує підґрунтям сучасного наукового поступу. У цьому контексті вважаємо за необхідне висвітлити також імена та спадок дослідників, що розвивали й збагачували напрям досліджень.

Виклад основного матеріалу. У першій іпостасі часопису – «Етнографічному віснику» (1925–1932) – тематика народного одягу майже не порушувалася. Попри ґрунтовні напрацювання попереднього періоду та поодинокі оригінальні розвідки з означеної тематики в цей час, дослідники, зокрема Етнографічної комісії ВУАН, визначили пріоритетними інші напрями. Розвиваючись у контексті європейської етнологічної традиції, учені першочергово зосереджувалися на архаїчних аспектах обрядовості та фольклору, вдосконаленні методик культурно-антропологічних досліджень.

Питання принципів вивчення одягу як складової народного мистецтва порушується у статті Б. Крижановського, завідувача українського відділу Російського музею в Ленінграді (згодом РЕМ), «Вивчення народного мистецтва в етнологічних дослідках» [36]. Інтерес до цієї теми закономірно пов'язаний із роботою вченого з унікальною колекцією, що була зібрана й іншими українськими етнологами для згаданого музею. Здійснивши короткий порівняльний огляд традиційного вбрання різних регіонів України, автор посилює висунуту тезу про переважаючий фактор запозичень від сусідів у відмінності типів одягу. Водночас наголошується на спільності основних рис, що збереглися у вбранні Центральної України. Публікація відображає прагнення означити та формалізувати підходи до вивчення народного мистецтва, пошуку шляхів до використання його як джерела для вивчення міжетнічних зв'язків. Очевидна перебільшена роль запозичень у формуванні розмаїтості народної носії, однак відображає вектор пошуків, а головним є доведення важливості подальшого вивчення матеріальної культури.

Нова сторінка в історії журналу вже під назвою «Народна творчість та етнографія» розпочалася в 1957 році. Стабільний майданчик для народознавців та мистецтвознавців у період «відлиги» відкрив можливість для широкої репрезентації народної культури. Та разом з тим цілком відчутним був ідеологічний вплив. Крім стандартних і обов'язкових згадок останніх рішень з'їздів, цитат «вождів», тематика народного одягу була тлом вкорінення низки концепцій, зокрема «значного покращення життєвого рівня робітників та селян за радянської влади», «дружби народів», «єдиної колиски трьох братніх народів», «нові історичної спільності – радянського народу». Дослідницький вектор значною мірою був визначений не лише власними зацікавленнями. Деякі тези публікацій видаються відверто пропагандистськими та абсурдними, утім, вважаємо за доцільне стримувати себе від розлогих коментарів, адже, найвірогідніше, це могли усвідомлювати обмежені обставинами автори. Слід також зазначити, що єдино правильною визнавалася теорія історичного матеріалізму. І це на тривалий час обмежило розвиток вітчизняної гуманітаристики та відірвало її від провідних наукових напрямів.

Аналізуючи статті кінця 1950-х – 1980-х років, важливо зауважити, що рівень публікацій на тему народного вбрання доволі відмінний – від коротких повідомлень до розлогих аналітичних статей. Часто розкривається тема народного вбрання в рубриках «трибуна молодого дослідника» та «з нашої пошти», різниться й стиль написання. Значний масив публікацій охоплює період середини 1960-х – початку 1970-х років, що пов'язано з підготовкою «Регіонального історико-етнографічного атласу України, Білорусії та Молдавії», де одяг був однією з трьох досліджуваних ділянок народної культури. Фундаментальне дослідження так і не було завершено й опубліковано, однак деякі напрацювання вчених були висвітлені на сторінках НТЕ (Я. Прилипко, К. Матейко, Т. Ніколаєва, В. Бойко, В. Миронов).

Окремо хотілося б зупинитися на напрацюваннях Я. Прилипка. Його публікації в журналі дають змогу побачити масштаб непересічного дослідника, що був безпідставно звільнений з ІМФЕ АН УРСР та не завершив власних досліджень. Одна група статей присвячена компаративному вивченню болгарського та східнослов'янського народного одягу («Спільні риси в болгарському та східнослов'янському одязі» [72], «Порівняльно-історичне вивчення народного одягу болгар і східних слов'ян та питання етногенезу болгарського народу» [71], «До питання про взаємозв'язки одягу болгар з одягом інших слов'янських народів» [67]). За цією тематикою автор захистив кандидатську дисертацію. Неординарний підхід дослідження одягу демонструє глибоке знання, зокрема українського народного вбрання, хоча висловлені в цих публікаціях тези є доволі дискусійними.

Я. Прилипко підготував програму-запитальник для підготовки атласу, керував збором польового матеріалу в численних експедиціях різними регіонами України. Про частину цієї роботи він повідомляв у статті «Експедиційне вивчення українського одягу» [68]. Узагальнюючий характер має стаття «Український народний одяг як джерело вивчення етнічної історії» [73], у якій проаналізовано зв'язок комплексу вбрання із соціально-економічними умовами життя, національним характером народу.

У підготовці матеріалів на тему одягу для згаданого атласу активну участь брали львівські дослідники з Музею етнографії та художнього промислу АН УРСР. Значний масив зібраного ними польового матеріалу походив із західних областей України. Висвітлення цієї діяльності відображено у статті Н. Здоровеги та К. Матейко «Краса народного вбрання» [20], у якій ідеться про вагомий потенціал народного вбрання українців, основні принципи формування та декорування народного костюма, багаті фонди згаданого музею. Науковий доробок К. Матейко, напрацювання її колег з

Музею етнографії та художнього промислу АН УРСР, знайшли продовження в ґрунтовній, першій узагальнюючій праці з теми – «Український народний одяг» (1977).

Питання трансформації народного одягу часто порушувалося в публікаціях радянського періоду, однак зрідка ставало окремим предметом дослідження. Безумовним уважалося, що зміни в одязі відбувалися «головним чином завдяки успіхам новоствореної радянської промисловості» [44, с. 18], якісним покращенням рівня життя селянства. Про фактори змін народного вбрання та різницю в побуті різних прошарків селянства мовиться у статті А. Поріцького «Побут сільськогосподарського пролетаріату Півдня України кінця ХІХ – початку ХХ ст.» [66]. Заслужують на увагу тези автора про те, що фабричні матеріали спершу поширювалися в найзаможніших та найбідніших прошарків, інколи старі форми вбрання краще зберігалися в заможного, більш консервативного селянства, а також про значний вплив у переході на нові типи одягу – відхід селян-заробітчан у південні регіони, що запозичували там «моди» та згодом поширювали їх на малій батьківщині.

Ширший контекст змін одягової культури презентований у статтях В. Миронова «Розвиток українського народного костюма за радянського часу» [41] та «Народний одяг як відображення соціально-етнічних процесів» [42]. У публікаціях розглядаються етапи заміни типів та модернізація окремих елементів вбрання [43; 45; 46; 96]. Сумнівними, якщо не цілком неправдивими, є висновки про однакове постачання промисловими товарами населення міста та села (ідеться про 1970-і), та успішний і органічний взаємовплив традиційної народної і професійної творчості, відображений в одяговому комплекті населення. В. Миронов написав також статтю з доволі рідкісної підтеми – «Міський костюм на Україні (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.)» [41], де прослідковуються зміни в одяговій культурі, спільні та відмінні риси різних станів міщанства.

У цьому ж ключі відображено процес упровадження традиційних елементів народного вбрання, передусім вишивки, крою в сучасний одяг [39; 89; 97]. Цьому напряму присвячені статті В. Бойка, такі як «Елементи українського народного одягу в сучасних трикотажних виробках» [5], «Українська народна вишивка в сучасному одязі» [7], «Українські народні традиції в сучасному одязі». (До виходу альбому з друку)» [4], «Принципи створення та змін українського народного одягу» [6]. Попри перебільшення щодо продуктивного симбіозу народного мистецтва та промисловості, цінною є репрезентація тогочасного переосмислення традиційних елементів у творчості окремих модельєрів і майстрів. Варто відзначити, що в статті Г. Щербія «Народне і професійне в сучасному одязі» 1983 року [95] при повторенні вивіренних відповідно до ідеології кліше додається про недостатній рівень співпраці художників-модельєрів та майстрів, невдалі рішення в стилізації, зокрема сценічного вбрання. Зазначені недоліки були одними із чинників профанації українського народного одягу, про що в цих розвідках, звісно, не йдеться.

Популярним напрямом досліджень у царині народного вбрання була тема вишивки – надзвичайно виразного елемента оздоблення українського народного одягу. Значна кількість публікацій із цієї теми має доволі описовий характер та висвітлює локальну специфіку вишивки, її орнаменту й колористику [27] (А. Жук – «Українські вишивки Пряшівщини» [17], Г. Смольський – «Космацькі вуставки» [76], О. Матяшек – «Краса волинських вишивок» [40], М. Аронець – «Видинівські вишивки вчора й сьогодні» [1], І. Боднар – «Орнаментика карпатських вишивок» [3], М. Перлаг – «Народні вишивки Закарпаття» [58]).

Більш широкий ареал дослідження вишивки, питання походження та розповсюдження орнаментальних мотивів, їх типологія та своєрідність розглянуті в статті І. Добрянської та І. Симоненко «Типи та

колерит західноукраїнської народної вишивки» [16]. Про орнамент як форму мистецтва, підходи до вивчення та репрезентації, його ідейно-виховну функцію розмірковується у статті Я. Запаско «Деякі питання теорії орнаментального мистецтва» [19]. Виразну естетичну роль вишивки як складової художньо-декоративної системи – українського народного костюма, її характер та композиційні рішення висвітлено у статті Т. Кари-Васильєвої «Вишивка в оформленні одягу» [25], що є частиною ґрунтовних та багаторічних досліджень авторки.

Вагоме місце становлять статті про окремі види, елементи одягу [8; 21; 86]. Особлива увага належала головним уборам, що, безумовно, є багатогранною системою в народній ноші. Ґрунтовною є розвідка Я. Прилипка «Класифікація народних головних уборів» [70]. У ній основною класифікаційною ознакою народних головних уборів визнана форма, встановлено типологію дівочих, жіночих та чоловічих головних уборів. Питанню трансформації та типології традиційних головних уборів, особливостям зачісок присвячена стаття К. Матейко «Головні убори українських селян до початку ХХ ст.» [38]. Характеристика регіональних особливостей головних уборів висвітлена у статті Г. Стельмащук «Поліські жіночі головні убори (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.)» [77]. Згодом розширені напрацювання авторки із цієї теми були репрезентовані в монографічному дослідженні. Художні традиції та структурно-композиційні особливості, еволюцію головних уборів іншого регіону розкрито у статті З. Тканко «Головні жіночі убори Поділля» [84].

Оригінальний підхід до дослідження складових одягового комплексу належить Г. Горинь, що проявився, зокрема, у статтях «З історії шевства на Україні» та «Традиційне кушнірство українських Карпат» [11; 12]. Викладені в публікаціях тези згодом лягли в основу монографії авторки, що вперше системно проаналізувала особливості виготовлення та типоло-

гію народного одягу зі шкіри. Менш популярною, можемо припустити, через наочну демонстрацію селянського достатку в дорадянський період, була тематика народних прикрас. У журналі НТЕ ця підтема була висвітлена лише наприкінці 1980-х у статтях Г. Врочинської (Савчук) «Гуцульські жіночі прикраси» [74], що згодом знайшла ширшу репрезентацію в майбутніх дослідженнях авторки, а також Г. Недашківської «Корали в народному вбранні» [48].

Іншим розвинутим напрямом вивчення народного одягу було висвітлення регіональних особливостей одягових комплексів. Низку публікацій присвячено характеристиці народного костюма, опису його складових та локальному колориту (Л. Федорова «Матеріали до одягу Хмельницької області» [90], О. Командров «Народний костюм Рахівщини» [29], Я. Прилипко «З народного одягу Чернівецької області» [69], інші публікації [13; 56; 85]).

Дослідження народного одягу Середньої Наддніпрянщини представлено статтями Т. Ніколаєвої «Деякі особливості розвитку народного жіночого одягу Черкащини» [49], «Принципи художнього оформлення народного жіночого одягу Середньої Наддніпрянщини» [50], «Особливості розвитку народного вбрання Середньої Наддніпрянщини за радянського часу» [51]. Порушені в публікації питання згодом були глибоко розвинуті в низці видань. Авторка одна з перших запропонувала поділ великого регіону – Середньої Наддніпрянщини, виділяла локальні комплекси вбрання, водночас був здійснений ретельний аналіз його складових.

У низці публікацій М. Костишиної представлено народне вбрання Буковини («Художнє оформлення буковинського народного костюма гірської місцевості» [32], «Особливості традиційного жіночого одягу Буковинського Поділля» [31], «Буковинські традиційні мотиви в сучасному вбранні» [30]). У наведених розвідках системно розглянуто особливі риси одягових комплексів,

їх регіональні й місцеві особливості, визначальні конструктивні та художні риси складових костюма та їх трансформація. У майбутньому авторка підготувала цілісне видання з теми. Локальна специфіка складових комплексу народного костюма Закарпаття, вплив на нього міжетнічних зв'язків розглянуті в студіях О. Полянської «Особливості одягу населення Закарпаття» [59]. До поважного доробку вже згаданої Г. Стельмащук належить і стаття «Традиційний одяг Житомирщини» [78]. Питання етимології назв українського народного одягу вперше стало предметом окремого дослідження Л. Пономар («Походження назв українського народного одягу на Поліссі» [64]). Разом з тим докладно аналізувалися особливості складових комплексу вбрання. Порушені в статті питання надалі досягли значного розвитку у низці праць ученої.

Матеріалістичний підхід до вивчення народного одягу суттєво обмежував дослідження обрядової компоненти цього явища. Дослідники наголошували на визначальному утилітарному значенні вбрання, а символічно-обрядові аспекти маскували під поняттями «народного етикету» та «моралі». Вплив такої «етично-моральної» складової на функціонування народного одягу розглянуто у статті Г. Щербій «Характеристика деяких особливостей українського народного одягу» [98]. З крахом єдино правильної ідеології 1990 року з'являється стаття Н. Гурошевої «Обрядова роль традиційного одягу українців» [14], що розглядає традиційне вбрання як органічний взаємовплив духовного та матеріального життя народу, його світогляду.

З відновленням української державності вітчизняна етнологія поступово звільнилася від ідеологічних обмежень радянської доби, що відкривало можливості для комплексного й об'єктивного осмислення національної культурної спадщини. Однак цей процес не був одномоментним. В окремих працях 1990-х років ще простежувалися інерційні риси радянської наукової традиції: порів-

няння з так званими братніми народами, використання усталених кліше та методологічних схем, характерних для попереднього періоду.

Продовження знайшли дослідження окремих елементів народної ноші, особливостей їх декорування (А. Шевчук – «Особливості вишивки на Житомирщині» [93], Р. Тишкевич – «Поліська намітка» [83]). Новизною вирізняється наукова розвідка Н. Гурошевої «Традиційний український дитячий одяг» [15], де вперше дитяче вбрання представлено як особливе надбання. Дослідження зосереджене на принципах його функціонування, формах та зовнішніх характеристиках, а також на ритуальному й світоглядному аспектах, пов'язаних із дитинством.

Вивчення одягової культури набуло ширшого спектра, поєднавши аналіз регіональної специфіки з новими інтерпретаційними підходами. У статті В. Зайченко «Народне вбрання Чернігівщини кінця XVIII – середини XX ст.» [18] докладно висвітлено основні риси й трансформацію одягової культури різних зон Чернігівської області, окреслено їхні локальні та регіональні особливості. Культурна спадщина Чернігівщини, зокрема традиційний одяг, знайшла подальший розвиток у низці наступних праць дослідниці. Оригінальний підхід проблематики демонструє Л. Орел у розвідці «Традиційний національний одяг українців у дзеркалі народної пісні» [57], де через фольклорний матеріал розкривається роль пісенної традиції в розумінні функціонування народного вбрання та його символічних вимірів. У дослідженні Л. Шпирало «Міський костюм Галичини другої половини XIX ст.» [94] простежено особливості міського вбрання, механізми проникнення та адаптації модних тенденцій, а також вплив на нього національних і регіональних традицій.

З початком XXI ст. значна увага приділяється аналізу локальних і регіональних особливостей народної культури, зокрема детальному вивченню традиційного одягу

як одного з маркерів етнокультурної ідентичності.

У статті Л. Чайковської «Обрядова функція народного вбрання на Волині другої половини XIX – початку XX ст.» [91] досліджено ритуальні та магічні властивості традиційного одягу. Авторка розкриває його роль у родинних і весільних обрядах, простежуючи функції окремих елементів костюма як символів і оберегів. На основі матеріалів із Волині підкреслено значення вбрання як важливого складника обрядової культури та духовного світу українців. Пізніше дослідниця видала монографію про народний одяг згаданого регіону. Маємо зазначити, що окремі положення розвідки, пов'язані з інтерпретаціями в контексті слов'янської міфології, мають дискусійний характер, що подеколи було властиво окремим ученим цього періоду.

У публікації Г. Шафранської «Типи народних сорочок гетьманських земель Лівобережжя» [92] окреслено характерні риси цього виду традиційного вбрання на теренах Лівобережного Подніпров'я. Стаття акцентує на значенні сорочки як важливого культурного феномена, що поєднує традицію, локальну специфіку та високий мистецький рівень народного вбрання.

Одним із прикладів вивчення регіональних особливостей є також стаття Г. Кожолянка «Доповнювальні елементи народного костюма Буковини» [28], де проаналізовано пояси, головні убори, взуття та прикраси. На матеріалах різних локальних зон показано їхнє видове різноманіття, функціональні та естетичні властивості у формуванні цілісного образу костюма, а також простежено статево-вікову специфіку використання.

Заслуговує на увагу й стаття Л. Пономар «Ареальне дослідження народного одягу Полісся» [60], у якій продовжено попередні студії авторки. Тут здійснено комплексний аналіз вбрання Правобережного Полісся кінця XIX – початку XX ст. На основі польових матеріалів дослідниця

окреслює ареали поширення окремих видів одягу та їхніх назв, простежує особливості крою, орнаментативні і технічні виготовлення, виявляє локальну специфіку, діалектне членування Західного й Середнього Полісся. Ці дослідження були продовжені й ґрунтовно доповнені в монографічному виданні, де результати отримали ширшу й системну презентацію.

Варто зауважити, що частина публікацій, присвячених регіональним особливостям одягової культури, становила складову системних напрацювань авторів, підготовлених у межах їхніх дисертаційних досліджень, а згодом і монографій. Це, зокрема, цикл праць Л. Сонячної (Іваневич) про традиційне вбрання Поділля. У статті «До особливостей класифікації жіночого натільного одягу українців Поділля» [22] авторка запропонувала власну схему систематизації жіночих сорочок, розглянувши їхній крій, оздоблення та локальні варіанти. Наступна розвідка, «Дослідження традиційного вбрання українців Поділля (історіографічний аспект)» [23], має узагальнюючий характер: у ній здійснено ґрунтовний аналіз літератури, систематизовано основні досягнення та окреслено перспективи подальшого студювання подільського костюма. Завершує цей цикл стаття «Народне вбрання українців Поділля в дослідженнях Костя Широцького» [24], у якій проаналізовано наукову спадщину подільського дослідника, оцінено його внесок у фіксацію дослідження народного одягу.

Трансформаціям одягової культури Поділля присвячені також студії О. Воробей. У статті «Жіночий одяг 60–80-х років ХХ століття (за експедиційними матеріалами сіл Поділля)» [10] авторка розкриває особливості побутування жіночого вбрання цього періоду, простежує зміни у фасонах і матеріалах під впливом міської моди та соціальних змін. Дослідниця наголошує на поступовій втраті локальної специфіки одягу, проте фіксує і збереження окремих архаїчних рис.

У доробку В. Щибрі значну увагу приділено дослідженню традиційного вбрання Правобережного Подніпров'я. У статті «Особливості верхнього одягу населення Правобережної Наддніпрянщини (кінець ХІХ – перша половина ХХ століття)» [101] розглянуто різновиди верхнього традиційного одягу, простежено їх конструктивні особливості, локальні відмінності та архаїчні риси, а також трансформацію цієї складової одягової культури. У публікації «Головні убори та зачіски населення Черкаського району Черкаської області кінця ХІХ – середини ХХ століття» [99] докладно охарактеризовано жіночі і чоловічі головні убори та зачіски. Використання польових матеріалів дало змогу авторові зафіксувати зразки, що раніше не були описані, простежити їхню символічну й обрядову функціональність.

Народне вбрання Закарпаття – тематика ґрунтовних напрацювань В. Коцана. Окремі питання було висвітлено в деяких статтях, опублікованих у НТЕ. У дослідженні «Особливості традиційного народного вбрання лемків Закарпаття (ХІХ – перша половина ХХ століття)» [33] автор системно аналізує жіночі і чоловічі комплекси, наголошуючи на особливостях крою, оздоблення, локальних варіантах елементів вбрання, що відображають своєрідність етнографічної групи. Стаття «Народне взуття Закарпаття ХІХ – першої половини ХХ століття» [34] присвячена різновидам взуття, матеріалам і технікам його виготовлення, соціальній і символічній ролі цього елемента вбрання. У публікації «Чоловічий народний одяг гуцулів Закарпаття ХІХ – першої половини ХХ ст.» [35] висвітлено питання функціонування чоловічого строю, простежено особливості сорочок, верхнього та поясного одягу, способи оздоблення, а також відображено їхній зв'язок із традиційним побутом гуцулів.

Дослідженню народної культури українців Слобожанщини, зокрема традиційного вбрання, присвячені праці В. Сушко.

У статті «Локальні варіації української традиційної культури Слобожанщини» [80] окреслено слобідсько-український варіант народної культури, де традиційний одяг постає як один із провідних етнокультурних маркерів. Костюм подано в його віковій та статевій стратифікації, простежено локальні варіації у формах, назвах і декоративному оздобленні. У розвідці «Народне вбрання українців-слобожан як складова культурної спадщини» [81] зроблено акцент на історичній динаміці та соціокультурних функціях костюма. У контексті досліджень народного вбрання Слобожанщини варто згадати також статтю Т. Віхрової «Традиційно-побутова культура Білокуракинщини: локальний варіант слобожанської культури (перша половина ХХ століття)» [9]. За матеріалами з півночі Луганщини (на основі музейних колекцій та польових матеріалів) простежено особливі риси локального костюма.

Важливим доповненням до корпусу досліджень стали різнопланові статті, що засвідчують інтерес науковців до вивчення регіональної та локальної специфіки українського народного вбрання, його складників та їх трансформації [26; 37; 47; 54; 79; 100; 102]. Серед них, зокрема, праця М. Бега «Традиційний одяг околичної шляхти Північно-Східної Житомирщини кінця ХІХ – початку ХХ століття (за матеріалами села Беги Коростенського району Житомирської області)» [2] та стаття Л. Пономар «Народне вбрання Чернігівщини: традиції, перспективи» [63].

Тематика функціонування й трансформації українського народного одягу в міському середовищі ґрунтовно досліджена в працях М. Олійник, де окреслено механізми його урбанізації та підтверджено значення як маркера національної ідентичності. У статті «Вираження української ідентифікації в міському одязі (на прикладі життя родин Драгоманових і Косачів)» [52] показано використання елементів народного строю міською інтелігенцією як маркерів націо-

нальної самоідентифікації та їх поступову трансформацію. У розвідці «Український чоловічий одяг у побуті міської інтелігенції в другій половині ХІХ – першій половині ХХ століття» [55] простежено етапи входження чоловічого традиційного вбрання в міське середовище. Завершує блок стаття «Соціально-економічний та релігійно-обрядовий фактори розповсюдження українського традиційного вбрання в міських реаліях Києва (друга половина ХІХ – початок ХХ століття)» [53], у якій розкрито механізми входження народної одягової традиції до урбаністичного простору. Авторка показує, що завдяки постійній присутності селян мігрантів, працівників та паломників традиційне вбрання було складовою міського культурного середовища.

На сучасному етапі досліджень актуалізуються питання збереження й трансформації одягової культури, її функціонування в умовах новітнього соціокультурного середовища, ролі у формуванні ідентичності. У цьому контексті вирізняється праця Л. Пономар «Знакова функція одягу в обрядовій культурі українців середини ХХ – початку ХХІ століття: прояви локальних традицій (за матеріалами експедицій)» [61], у якій проаналізовано роль традиційного вбрання як важливого етнокультурного маркера, його тяглість і трансформацію. Особливу увагу приділено жіночим головним уборам, зокрема весільним, що найдовше зберігали знакові функції. В іншій статті – «Напрями дослідження народного вбрання у світлі сучасної інтерпретації» [62] – авторка підсумовує еволюцію підходів до вивчення українського традиційного костюма, окреслює нові дослідницькі перспективи в умовах зростаючого інтересу суспільства та наголошує на його значенні як культурного феномена й маркера національної ідентичності. У ще одній її публікації – «Традиційний народний одяг у вимірі сучасних націоконсолідаційних процесів» [65] – народне вбрання розглянуто як символ єдності українців і чинник національної консолідації.

Продовженням вивчення питань функціонування й трансформації народного одягу стала праця В. Сушко та В. Скляра «Збереження традиційного українського вбрання та його популяризація в діяльності фольклорно-етнографічних колективів Харківщини на межі ХХ–ХХІ століть» [82]. Автори акцентують на ролі автентичного костюма як репрезентанта культурної спадщини Слобожанщини, підкреслюють значення фольклорно-етнографічних колективів у популяризації та збереженні цього пласта культури, а також розкривають його функцію у формуванні як локальної, так і загальноукраїнської ідентичності.

Серед публікацій, що розкривають нові грані дослідження традиційного вбрання, вирізняється стаття М. Селівачова «Сільська мода ХХ століття в українському вбранні та текстилі» [75]. Автор простежує динаміку формування сільської моди, аналізує співвідношення традиційних і новаторських елементів, окреслює відмінність її розвитку від міського середовища. Дослідження підкреслює пізнавальну цінність цього явища для розуміння трансформаційних процесів у народному вбранні ХХ ст.

До нашого авторства належить кілька публікацій у часописі, що присвячені народному дитячому вбранню українців. У статті «Одяг як інструмент соціалізації дитини в українській традиційній культурі кінця ХІХ – початку ХХ століття» [88] проаналізовано роль вбрання у процесі соціалізації,

його символічні та магічні функції. У наступній розвідці – «Дитяче народне вбрання українців у художньо-етнографічній спадщині Юрія Павловича» [87] – на основі замальовок художника-етнографа розкрито локальну специфіку й варіативність дитячого одягу першої половини ХХ ст., висвітлено його статево-вікові особливості та трансформації.

Висновки. Аналіз столітньої ретроспективи часопису «Народна творчість та етнологія» переконливо демонструє складну траєкторію розвитку студій українського народного одягу, що віддзеркалює як наукові пошуки, так і соціально-політичні умови часу. Журнал історично відіграв визначальну роль у дослідженні та репрезентації українського народного вбрання. Тривалий період він об'єднував навколо себе науковців, що формували вітчизняний етнографічний дискурс. Коло порушених питань і висвітлених тем у царині народного вбрання й досі не втрачають своєї актуальності та слугують підґрунтям для подальших досліджень. Поза нашим екскурсом залишилося питання ілюстративного доповнення згаданих статей, що й на сучасному етапі залишається цінним джерелом для дослідження української одягової культури. Підсумовуючи, наголосимо, що публікації часопису й нині продовжують місію зі збереження та популяризації народного вбрання, утвердивши його як невід'ємний елемент української культурної спадщини та національного самовираження.

Примітка

¹ Бех К. Весільна та шлюбно-обрядова тематика на сторінках журналу «Народна творчість та етнологія». *Народна творчість та етнологія*. 2025. № 1. С. 22–36. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2025.02.022>.

Джерела та література

1. Аронець М. Видинівські вишивки вчора й сьогодні. *Народна творчість та етнографія*. 1968. № 3. С. 68–70.
2. Бех М. Традиційний одяг околичної шляхти Північно-Східної Житомирщини кінця XIX – початку XX століття (за матеріалами села Бехи Коростенського району Житомирської області). *Народна творчість та етнологія*. 2016. № 5. С. 68–76.
3. Боднар І. Орнаментика карпатських вишивок. *Народна творчість та етнографія*. 1969. № 2. С. 55–58.
4. Бойко В. «Українські народні традиції в сучасному одязі». (До виходу альбому з друку). *Народна творчість та етнографія*. 1967. № 1. С. 68.
5. Бойко В. Елементи українського народного одягу в сучасних трикотажних виробках. *Народна творчість та етнографія*. 1965. № 5. С. 32–35.
6. Бойко В. Принципи створення та змін українського народного одягу. *Народна творчість та етнографія*. 1969. № 3. С. 46–50.
7. Бойко В. Українська народна вишивка в сучасному одязі. *Народна творчість та етнографія*. 1966. № 1. С. 55–57.
8. Бутник-Сіверський Б. Народні пояси XVII – початку XIX століть. *Народна творчість та етнографія*. 1985. № 1. С. 30–33.
9. Віхрова Т. Традиційно-побутова культура Білокуракинщини: локальний варіант слобожанської культури (перша половина XX століття). *Народна творчість та етнологія*. 2017. № 4. С. 78–87.
10. Воробей О. Жіночий одяг 60–80-х років XX століття (за експедиційними матеріалами сіл Поділля). *Народна творчість та етнологія*. 2015. № 2. С. 103–112.
11. Горинь Г. З історії шевства на Україні. *Народна творчість та етнографія*. 1981. № 6. С. 54–58.
12. Горинь Г. Традиційне кушнірство українських Карпат. *Народна творчість та етнографія*. 1979. № 5. С. 50–56.
13. Гургула І. Сьогочасне ткання і вишивка Буковини та Полісся. *Народна творчість та етнографія*. 1967. № 4. С. 102–103.
14. Гурошева Н. Обрядова роль традиційного одягу українців. *Народна творчість та етнографія*. 1990. № 4. С. 46–51.
15. Гурошева Н. Традиційний український дитячий одяг. *Народна творчість та етнографія*. 1995. № 1. С. 77–82.
16. Добрянська І., І. Симоненко І. Типи та колорит західноукраїнської вишивки. *Народна творчість та етнографія*. 1959. № 2. С. 75–83.
17. Жук А. Українські вишивки Пряшівщини. *Народна творчість та етнографія*. 1966. № 1. С. 88–89.
18. Зайченко В. Народне вбрання Чернігівщини кінця XVIII – середини XX ст. *Народна творчість та етнографія*. 1993. № 3. С. 18–27.
19. Запаско Я. Деякі питання теорії орнаментального мистецтва. *Народна творчість та етнографія*. 1959. № 1. С. 54–60.
20. Здорова Н., Матейко К. Краса народного вбрання. *Народна творчість та етнографія*. 1970. № 1. С. 30–39.
21. Здорова Н. Плетіння чи брання. *Народна творчість та етнографія*. 1968. № 2. С. 68–69.
22. Іваневич Л. До особливостей класифікації жіночого натільного одягу українців Поділля. *Народна творчість та етнологія*. 2013. № 3. С. 91–98.
23. Іваневич Л. Дослідження традиційного вбрання українців Поділля (історіографічний аспект). *Народна творчість та етнологія*. 2015. № 3. С. 42–51.
24. Іваневич Л. Народне вбрання українців Поділля в дослідженнях Костя Широцького. *Народна творчість та етнологія*. 2016. № 4. С. 54–59.
25. Кара-Васильєва Т. Вишивка в оформленні одягу. *Народна творчість та етнографія*. 1978. № 5. С. 13–21.
26. Кароєва Т., Гребеньова В. Чоловіча сорочка в асортименті вишивального промислу України повоєнного часу (1945–1949). *Народна творчість та етнологія*. 2024. № 2. С. 58–67. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2024.02.058>.
27. Карпинець І. Художнє оформлення гуцульських кептарів. *Народна творчість та етнографія*. 1965. № 1. С. 60–64.
28. Кожоляно Г. Доповнювальні елементи традиційного народного костюма українців Буковини. *Народна творчість та етнографія*. 2010. № 1. С. 57–65.
29. Командров О. Народний костюм Рахівщини. *Народна творчість та етнографія*. 1959. № 3. С. 82–88.
30. Костишина М. Буковинські традиційні мотиви в сучасному вбранні. *Народна творчість та етнографія*. 1978. № 4. С. 19–23.
31. Костишина М. Особливості традиційного жіночого одягу Буковинського Поділля. *Народна творчість та етнографія*. 1976. № 6. С. 59–67.
32. Костишина М. Художнє оформлення буковинського народного костюма гірської місцевості. *Народна творчість та етнографія*. 1975. № 4. С. 54–56.

33. Коцян В. Особливості традиційного народного вбрання лемків Закарпаття (XIX – перша половина XX століття). *Народна творчість та етнологія*. 2017. № 5. С. 18–24.
34. Коцян В. Традиційне народне взуття Закарпаття XIX – першої половини XX століття. *Народна творчість та етнологія*. 2018. № 2. С. 24–34.
35. Коцян В. Чоловічий народний одяг гуцулів Закарпаття XIX – першої половини XX століття. *Народна творчість та етнологія*. 2021. № 3. С. 5–18. DOI : <https://10.15407/nte2021.03.005>.
36. Крижановський Б. Вивчення народнього мистецтва в етнологічних дослідках. *Етнографічний вісник*. Київ : Українська академія наук, 1927. Кн. 5. С. 118–125.
37. Марцінів Ю. Покутська вишиванка та елементи народного строю: минуле і сучасність (на основі експедиції Городенківщиною). *Народна творчість та етнологія*. 2024. № 2. С. 68–75. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2024.02.068>.
38. Матейко К. Головні убори українських селян до початку XX ст. *Народна творчість та етнографія*. 1973. № 3. С. 47–54.
39. Матейко К., Сидорович С. Використання в сучасному одязі елементів традиційного вбрання. *Народна творчість та етнографія*. 1963. № 2. С. 14–20.
40. Матяшек О. Краса волинських вишивок. *Народна творчість та етнографія*. 1968. № 2. С. 69–70.
41. Миронов В. Миський костюм на Україні (кінець XIX – початок XX ст.). *Народна творчість та етнографія*. 1971. № 5. С. 20–29.
42. Миронов В. Народний одяг як відображення соціально-етнічних процесів. *Народна творчість та етнографія*. 1975. № 3. С. 71–77.
43. Миронов В. Розвиток народного одягу українського Полісся за радянського часу. *Народна творчість та етнографія*. 1974. № 3. С. 14–22.
44. Миронов В. Розвиток українського народного костюму за радянського часу. *Народна творчість та етнографія*. 1972. № 2. С. 18–28.
45. Миронов В., Наулко В. Етнокультурні зв'язки на Україні (за матеріалами одягу). *Народна творчість та етнографія*. 1969. № 5. С. 46–51.
46. Миронов В., Приходько М. Де Крим за горами (з матеріалів етнографічної експедиції). *Народна творчість та етнографія*. 1971. № 6. С. 42–47.
47. Мойсюк О. Домінантні мотиви в народному ткацтві Житомирського Полісся. *Народна творчість та етнологія*. 2013. № 1. С. 33–41.
48. Недашківська Г. Корали в народному вбранні. *Народна творчість та етнографія*. 1988. № 5. С. 56–58.
49. Ніколаєва Т. Деякі особливості розвитку народного жіночого одягу Черкащини. *Народна творчість та етнографія*. 1971. № 4. С. 59–72.
50. Ніколаєва Т. Принципи художнього оформлення народного жіночого одягу Середньої Наддніпрянщини. *Народна творчість та етнографія*. 1972. № 2. С. 80–84.
51. Ніколаєва Т., Забанова Т. Особливості розвитку народного вбрання Середньої Наддніпрянщини за радянського часу. *Народна творчість та етнографія*. 1973. № 2. С. 22–27.
52. Олійник М. Вираження української ідентифікації в міському одязі (на прикладі життя родин Драгоманових і Косачів). *Народна творчість та етнологія*. 2014. № 4. С. 105–114.
53. Олійник М. Соціально-економічний та релігійно-обрядовий фактори розповсюдження українського традиційного вбрання в міських реаліях Києва (друга половина XIX – початок XX століття). *Народна творчість та етнологія*. 2017. № 6. С. 39–44. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2017.06.039>.
54. Олійник М. Студії української орнаментики Ольги Косач: наукові та міжкультурні зрізи джерельної бази. *Народна творчість та етнологія*. 2021. № 4. С. 94–109.
55. Олійник М. Український чоловічий одяг у побуті міської інтелігенції в другій половині XIX – першій половині XX століття. *Народна творчість та етнологія*. 2015. № 4. С. 67–76.
56. Орел Л. Поліський серпанок. *Народна творчість та етнографія*. 1980. № 5. С. 91–93.
57. Орел Л. Традиційний національний одяг українців у дзеркалі народної пісні. *Народна творчість та етнографія*. 1996. № 2–3. С. 64–75.
58. Перлаг М. Народні вишивки Закарпаття. *Народна творчість та етнографія*. 1972. № 4. С. 46–49.
59. Полянська О. Особливості одягу населення Закарпаття. *Народна творчість та етнографія*. 1976. № 3. С. 23–29.
60. Пономар Л. Ареальне дослідження народного одягу Полісся. *Народна творчість та етнологія*. 2012. № 3. С. 50–56.
61. Пономар Л. Знакова функція одягу в обрядовій культурі українців середини XX – початку XXI століття: прояви локальних традицій (за матеріалами експедицій). *Народна творчість та етнологія*. 2015. № 1. С. 32–38.

62. Пономар Л. Напрями дослідження народного вбрання у світлі сучасної інтерпретації. *Народна творчість та етнологія*. 2021. № 3. С. 82–93.
63. Пономар Л. Народне вбрання Чернігівщини: традиції, перспективи. *Народна творчість та етнологія*. 2017. № 5. С. 67–69.
64. Пономар Л. Походження назв українського народного одягу на Поліссі. *Народна творчість та етнографія*. 1989. № 5. С. 33–41.
65. Пономар Л. Традиційний народний одяг у вимірі сучасних націоконсолідаційних процесів. *Народна творчість та етнологія*. 2024. № 1. С. 34–41. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2024.01.034>.
66. Поріцький А. Побут сільськогосподарського пролетаріату Півдня України кінця XIX – початку XX ст. *Народна творчість та етнографія*. 1958. № 1. С. 58–67.
67. Прилипка Я. До питання про взаємозв'язки одягу болгар з одягом інших слов'янських народів. *Народна творчість та етнографія*. 1963. № 3. С. 57–64.
68. Прилипка Я. Експедиційне вивчення українського одягу. *Народна творчість та етнографія*. 1968. № 6. С. 64–65.
69. Прилипка Я. З народного одягу Чернівецької області. *Народна творчість та етнографія*. 1960. № 1. С. 85–91.
70. Прилипка Я. Класифікація народних головних уборів. *Народна творчість та етнографія*. 1970. № 5. С. 27–37.
71. Прилипка Я. Порівняльно-історичне вивчення народного одягу болгар і східних слов'ян та питання етногенезу болгарського народу. *Народна творчість та етнографія*. 1961. № 1. С. 69–76.
72. Прилипка Я. Спільні риси в болгарському та східнослов'янському одязі. *Народна творчість та етнографія*. 1960. № 3. С. 101–106.
73. Прилипка Я. Український народний одяг як джерело вивчення етнічної історії. *Народна творчість та етнографія*. 1971. № 5. С. 10–19.
74. Савчук Г. Гуцульські жіночі прикраси. *Народна творчість та етнографія*. 1987. № 5. С. 48–53.
75. Селівачов М. Сільська мода XX століття в українському вбранні та текстилі. *Народна творчість та етнологія*. 2023. № 1. С. 65–74. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2023.01.065>.
76. Смольський Г. Космацькі вуставки. *Народна творчість та етнографія*. 1968. № 1. С. 50–53.
77. Стельмашук Г. Поліські головні убори. *Народна творчість та етнографія*. 1982. № 4. С. 53–56.
78. Стельмашук Г. Традиційний одяг Житомирщини. *Народна творчість та етнографія*. 1980. № 6. С. 77–82.
79. Сушко В. Взуття в українській традиційній культурі. *Народна творчість та етнологія*. 2019. № 4. С. 48–55. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2019.04.048>.
80. Сушко В. Локальні варіації української традиційної культури Слобожанщини. *Народна творчість та етнологія*. 2015. № 5. С. 18–23.
81. Сушко В. Народне вбрання українців-слобожан як складова культурної спадщини. *Народна творчість та етнологія*. 2024. № 1. С. 57–64. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2024.01.057>.
82. Сушко В., Скляр В. Збереження традиційного українського вбрання та його популяризація в діяльності фольклорно-етнографічних колективів Харківщини на межі XX–XXI століть. *Народна творчість та етнологія*. 2024. № 2. С. 50–57. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2024.02.050>.
83. Тишкевич Р. Поліська намітка. *Народна творчість та етнографія*. 1992. № 2. С. 62–68.
84. Тканко З. Головні жіночі убори Поділля. *Народна творчість та етнографія*. 1988. № 6. С. 44–46.
85. Тканко З. Народний одяг Поділля в збірках державного музею етнографії народів СРСР у Ленінграді. *Народна творчість та етнографія*. 1985. № 3. С. 61–63.
86. Толочко П. Українське радянське плахтове ткацтво. *Народна творчість та етнографія*. 1962. № 2. С. 101–106.
87. Турейський І. Дитяче народне вбрання українців у художньо-етнографічній спадщині Юрія Павловича. *Народна творчість та етнологія*. 2023. № 3. С. 94–104. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2023.03.094>.
88. Турейський І. Одяг як інструмент соціалізації дитини в українській традиційній культурі кінця XIX – початку XX століття. *Народна творчість та етнологія*. 2022. № 3. С. 102–110. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2022.03.102>.
89. Ульянова Л. Сучасна українська вишивка. *Народна творчість та етнографія*. 1970. № 1. С. 13–19.
90. Федорова Л. Матеріали до одягу Хмельницької області. *Народна творчість та етнографія*. 1959. № 1. С. 95–98.
91. Чайковська А. Обрядова функція народного вбрання на Волині другої половини XIX – початку XX ст. *Народна творчість та етнографія*. 2007. № 6. С. 47–54.
92. Шафранська Г. Типи народних сорочок гетьманських земель Лівобережжя (із фондової збірки Музею народної архітектури та побуту НАН України). *Народна творчість та етнографія*. 2006. № 1. С. 98–104.
93. Шевчук А. Особливості вишивки на Житомирщині. *Народна творчість та етнографія*. 1991. № 5. С. 24–27.
94. Шпирало Л. Міський костюм Галичини другої половини XIX століття. *Народна творчість та етнографія*. 1993. № 4. С. 71–74.

95. Щербій Г. Народне і професійне в сучасному одязі. *Народна творчість та етнографія*. 1983. № 5. С. 50–55.
96. Щербій Г. Розвиток одягу в умовах міжетнічних контактів. *Народна творчість та етнографія*. 1986. № 1. С. 47–51.
97. Щербій Г. Український традиційний одяг і сучасне моделювання. *Народна творчість та етнографія*. 1978. № 4. С. 79–81.
98. Щербій Г. Характеристика деяких особливостей українського народного одягу. *Народна творчість та етнографія*. 1979. № 2. С. 72–73.
99. Щибря В. Головні убори та зачіски населення Черкаського району Черкаської області кінця XIX – середини XX століття: традиції, локальні особливості (за матеріалами польових досліджень). *Народна творчість та етнологія*. 2016. № 5. С. 96–101.
100. Щибря В. Народний одяг Буковини. *Народна творчість та етнологія*. 2017. № 5. С. 70–71.
101. Щибря В. Особливості верхнього одягу населення Правобережної Наддніпряниці (кінець XIX – перша половина XX століття). *Народна творчість та етнологія*. 2016. № 3. С. 90–95.
102. Щибря В., Закальська Я. Народний одяг Богуславщини кінця XIX – середини XX століття (за матеріалами фольклорно-етнографічної експедиції травня – червня 2024 року). *Народна творчість та етнологія*. 2025. № 2. С. 103–116. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2025.02.103>.

References

1. ARONETS, Myroslav. Vydyniv Embroidery: Past and Present. *Folk Art and Ethnography*, 1968, no. 3, pp. 68–70 [in Ukrainian].
2. БЕКН, Микола. Traditional Clothing of the Peripheral Nobility. *Folk Art and Ethnology*, 2016, no. 5, pp. 68–76 [in Ukrainian].
3. BODNAR, Ihor. Ornamentation of Carpathian Embroidery. *Folk Art and Ethnography*, 1969, no. 2, pp. 55–58 [in Ukrainian].
4. БОЙКО, Василь. «Ukrainian Folk Traditions in Modern Clothing» (On the Occasion of Publication of the Album). *Folk Art and Ethnography*, 1967, no. 1, pp. 68 [in Ukrainian].
5. БОЙКО, Василь. Elements of Ukrainian Folk Dress in Modern Knitwear. *Folk Art and Ethnography*, 1965, no. 5, pp. 32–35 [in Ukrainian].
6. БОЙКО, Василь. Principles of the Formation and Transformation of Ukrainian Folk Dress. *Folk Art and Ethnography*, 1969, no. 3, pp. 46–50 [in Ukrainian].
7. БОЙКО, Василь. Ukrainian Folk Embroidery in Contemporary Clothing. *Folk Art and Ethnography*, 1966, no. 1, pp. 55–57 [in Ukrainian].
8. BUTNYK-SIVERSKYI, Borys. Folk Belts of the 17th – Early 19th Century. *Folk Art and Ethnography*, 1985, no. 1, pp. 30–33 [in Ukrainian].
9. ВИХРОВА, Тетяна. Traditional Everyday Culture of Bilokurakynе Region. *Folk Art and Ethnology*, 2017, no. 4, pp. 78–87 [in Ukrainian].
10. ВОРОБИЙ, Оля. Women's Clothing of the 1960s–1980s. *Folk Art and Ethnology*, 2015, no. 2, pp. 103–112 [in Ukrainian].
11. ГОРІН, Ганна. From the History of Shoemaking in Ukraine. *Folk Art and Ethnography*, 1981, no. 6, pp. 54–58 [in Ukrainian].
12. ГОРІН, Ганна. Traditional Furriery of the Ukrainian Carpathians. *Folk Art and Ethnography*, 1979, no. 5, pp. 50–56 [in Ukrainian].
13. ГУРГУЛА, Ірина. Contemporary Weaving and Embroidery in Bukovyna and Polissia. *Folk Art and Ethnography*, 1967, no. 4, pp. 102–103 [in Ukrainian].
14. ГУРОШЕВА, Наталія. The Ritual Role of Traditional Ukrainian Clothing. *Folk Art and Ethnography*, 1990, no. 4, pp. 46–51 [in Ukrainian].
15. ГУРОШЕВА, Наталія. Traditional Ukrainian Children's Clothing. *Folk Art and Ethnography*, 1995, no. 1, pp. 77–82 [in Ukrainian].
16. ДОБРИАНСКА, Ірина, І. СИМОНЕНКО. Types and Color Schemes of Western Ukrainian Embroidery. *Folk Art and Ethnography*, 1959, no. 2, pp. 75–83 [in Ukrainian].
17. ЗУК, А. Ukrainian Embroidery of the Prešov Region. *Folk Art and Ethnography*, 1966, no. 1, pp. 88–89 [in Ukrainian].
18. ЗАЧЕНКО, Віра. Folk Dress of Chernihiv Region from the Late 18th to the Mid-20th Century. *Folk Art and Ethnography*, 1993, no. 3, pp. 18–27 [in Ukrainian].

19. ZAPASKO, Yakym. Some Issues of the Theory of Ornamental Art. *Folk Art and Ethnography*, 1959, no. 1, pp. 54–60 [in Ukrainian].
20. ZDOROVEHA, Neonila, Kateryna MATEIKO. The Beauty of Folk Clothing. *Folk Art and Ethnography*, 1970, no. 1, pp. 30–39 [in Ukrainian].
21. ZDOROVEHA, Neonila. Weaving or Braiding? *Folk Art and Ethnography*, 1968, no. 2, pp. 68–69 [in Ukrainian].
22. IVANEVYCH, Liliia. On the Features of Classification of Women's Underclothing of Podillian Ukrainians. *Folk Art and Ethnology*, 2013, no. 3, pp. 91–98 [in Ukrainian].
23. IVANEVYCH, Liliia. Study of Traditional Dress of Podillian Ukrainians. *Folk Art and Ethnology*, 2015, no. 3, pp. 42–51 [in Ukrainian].
24. IVANEVYCH, Liliia. Folk Dress of Podillian Ukrainians in the Research of Kostiantyn Shyrotskyi. *Folk Art and Ethnology*, 2016, no. 4, pp. 54–59 [in Ukrainian].
25. KARA-VASYLIEVA, Tetiana. Embroidery in Clothing Decoration. *Folk Art and Ethnography*, 1978, no. 5, pp. 13–21 [in Ukrainian].
26. KAROIEVA, Tetiana, Valentyna HREBENOVA. Men's Shirts in Postwar Embroidery Production. *Folk Art and Ethnology*, 2024, no. 2, pp. 58–67. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2024.02.058> [in Ukrainian].
27. KARPYNETS, Iryna. Artistic Decoration of Hutsul Sheepskin Vests. *Folk Art and Ethnography*, 1965, no. 1, pp. 60–64 [in Ukrainian].
28. KOZHOLIANKO, Heorhii. Complementary Elements of the Traditional Folk Costume of Ukrainians in Bukovyna. *Folk Art and Ethnography*, 2010, no. 1, pp. 57–65 [in Ukrainian].
29. KOMANDROV, O. Folk Costume of the Rakhiv Region. *Folk Art and Ethnography*, 1959, no. 3, pp. 82–88 [in Ukrainian].
30. KOSTYSHYNA, Mirra. Traditional Bukovynian Motifs in Modern Dress. *Folk Art and Ethnography*, 1978, no. 4, pp. 19–23 [in Ukrainian].
31. KOSTYSHYNA, Mirra. Features of Traditional Women's Clothing in Bukovynian Podillia. *Folk Art and Ethnography*, 1976, no. 6, pp. 59–67 [in Ukrainian].
32. KOSTYSHYNA, Mirra. Artistic Design of the Bukovynian Folk Costume in the Mountainous Region. *Folk Art and Ethnography*, 1975, no. 4, pp. 54–56 [in Ukrainian].
33. KOTSAN, Vasyl. Features of Traditional Folk Dress of Lemkos. *Folk Art and Ethnology*, 2017, no. 5, pp. 18–24 [in Ukrainian].
34. KOTSAN, Vasyl. Traditional Folk Footwear of Transcarpathia. *Folk Art and Ethnology*, 2018, no. 2, pp. 24–34 [in Ukrainian].
35. KOTSAN, Vasyl. Men's Folk Clothing of Hutsuls. *Folk Art and Ethnology*, 2021, no. 3, pp. 5–18. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2021.03.005> [in Ukrainian].
36. KRYZHANOVSKYI, Borys. The Study of Folk Art in Ethnological Research. *Ethnographic Bulletin*, 1927, no. 5, pp. 118–125 [in Ukrainian].
37. MARTSINIV, Yuliia. Pokuttia Embroidery: Past and Present. *Folk Art and Ethnology*, 2024, no. 2, pp. 68–75. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2024.02.068> [in Ukrainian].
38. MATEIKO, Kateryna. Headwear of Ukrainian Peasants Before the Early 20th Century. *Folk Art and Ethnography*, 1973, no. 3, pp. 47–54 [in Ukrainian].
39. MATEIKO, Kateryna, Savyna SYDOROVYCH. The Use of Elements of Traditional Dress in Modern Clothing. *Folk Art and Ethnography*, 1963, no. 2, pp. 14–20 [in Ukrainian].
40. MATIYASHEK, Olha. The Beauty of Volhynian Embroidery. *Folk Art and Ethnography*, 1968, no. 2, pp. 69–70 [in Ukrainian].
41. MYRONOV, Vadym. Urban Costume in Ukraine (Late 19th – Early 20th Century). *Folk Art and Ethnography*, 1971, no. 5, pp. 20–29 [in Ukrainian].
42. MYRONOV, Vadym. Folk Clothing as a Reflection of Social and Ethnic Processes. *Folk Art and Ethnography*, 1975, no. 3, pp. 71–77 [in Ukrainian].
43. MYRONOV, Vadym. The Development of Folk Clothing in Ukrainian Polissia During the Soviet Period. *Folk Art and Ethnography*, 1974, no. 3, pp. 14–22 [in Ukrainian].
44. MYRONOV, Vadym. The Development of Ukrainian Folk Costume in Soviet Times. *Folk Art and Ethnography*, 1972, no. 2, pp. 18–28 [in Ukrainian].
45. MYRONOV, Vadym, Vsevolod NAULKO. Ethnocultural Connections in Ukraine (Based on Clothing Materials). *Folk Art and Ethnography*, 1969, no. 5, pp. 46–51 [in Ukrainian].
46. MYRONOV, Vadym, Mykola PRYKHODKO. Where Crimea Lies Beyond the Mountains (Based on Ethnographic Expedition Materials). *Folk Art and Ethnography*, 1971, no. 6, pp. 42–47 [in Ukrainian].

47. MOISIUK, Olha. Dominant Motifs in Folk Weaving of Zhytomyr Polissia. *Folk Art and Ethnology*, 2013, no. 1, pp. 33–41 [in Ukrainian].
48. NEDASHKIVSKA, H. Coral Necklaces in Folk Dress. *Folk Art and Ethnography*, 1988, no. 5, pp. 56–58 [in Ukrainian].
49. NIKOLAIEVA, Tamara. Some Features of the Development of Women's Folk Dress in the Cherkasy Region. *Folk Art and Ethnography*, 1971, no. 4, pp. 59–72 [in Ukrainian].
50. NIKOLAIEVA, Tamara. Principles of Artistic Design in Women's Folk Clothing of Central Dnipro Region. *Folk Art and Ethnography*, 1972, no. 2, pp. 80–84 [in Ukrainian].
51. NIKOLAIEVA, Tamara, T. ZABANOVA. Features of the Development of Folk Dress in Central Dnipro Region in Soviet Times. *Folk Art and Ethnography*, 1973, no. 2, pp. 22–27 [in Ukrainian].
52. OLIYNYK, Maryna. Expression of Ukrainian Identity in Urban Clothing. *Folk Art and Ethnology*, 2014, no. 4, pp. 105–114 [in Ukrainian].
53. OLIYNYK, Maryna. Socio-Economic and Ritual Factors of Dress in Kyiv. *Folk Art and Ethnology*, 2017, no. 6, pp. 39–44. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2017.06.039> [in Ukrainian].
54. OLIYNYK, Maryna. Studies of Ukrainian Ornamentation by Olha Kosach. *Folk Art and Ethnology*, 2021, no. 4, pp. 94–109 [in Ukrainian].
55. OLIYNYK, Maryna. Ukrainian Men's Clothing in the Everyday Life of the Urban Intelligentsia. *Folk Art and Ethnology*, 2015, no. 4, pp. 67–76 [in Ukrainian].
56. OREL, Lidiia. The Polissian Serpanok (Fine Transparent Fabric). *Folk Art and Ethnography*, 1980, no. 5, pp. 91–93 [in Ukrainian].
57. OREL, Lidiia. Traditional Ukrainian National Clothing in the Light of Folk Songs. *Folk Art and Ethnography*, 1996, no. 2–3, pp. 64–75 [in Ukrainian].
58. PERLAH, Mykhailo. Folk Embroidery of Transcarpathia. *Folk Art and Ethnography*, 1972, no. 4, pp. 46–49 [in Ukrainian].
59. POLIANSKA, O. Clothing Characteristics of the Population of Transcarpathia. *Folk Art and Ethnography*, 1976, no. 3, pp. 23–29 [in Ukrainian].
60. PONOMAR, Liudmyla. Areal Study of Folk Clothing in Polissia. *Folk Art and Ethnology*, 2012, no. 3, pp. 50–56 [in Ukrainian].
61. PONOMAR, Liudmyla. The Symbolic Function of Clothing in the Ritual Culture of Ukrainians. *Folk Art and Ethnology*, 2015, no. 1, pp. 32–38 [in Ukrainian].
62. PONOMAR, Liudmyla. Directions of Research on Folk Clothing. *Folk Art and Ethnology*, 2021, no. 3, pp. 82–93 [in Ukrainian].
63. PONOMAR, Liudmyla. Folk Dress of the Chernihiv Region. *Folk Art and Ethnology*, 2017, no. 5, pp. 67–69 [in Ukrainian].
64. PONOMAR, Liudmyla. The Origin of the Names of Ukrainian Folk Clothing in Polissia. *Folk Art and Ethnography*, 1989, no. 5, pp. 33–41 [in Ukrainian].
65. PONOMAR, Liudmyla. Traditional Folk Clothing in Modern Nation-Building. *Folk Art and Ethnology*, 2024, no. 1, pp. 34–41. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2024.01.034> [in Ukrainian].
66. PORITSKYI, Anatolii. The Everyday Life of the Agricultural Proletariat in Southern Ukraine at the Late 19th – Early 20th Century. *Folk Art and Ethnography*, 1958, no. 1, pp. 58–67 [in Ukrainian].
67. PRYLYPKO, Yakiv. On the Issue of the Relationship of the Bulgarian Clothing and the Clothing of Other Slavic Peoples. *Folk Art and Ethnography*, 1963, no. 3, pp. 57–64 [in Ukrainian].
68. PRYLYPKO, Yakiv. Expedition-Based Study of Ukrainian Clothing. *Folk Art and Ethnography*, 1968, no. 6, pp. 64–65 [in Ukrainian].
69. PRYLYPKO, Yakiv. From the Folk Clothing of the Chernivtsi Region. *Folk Art and Ethnography*, 1960, no. 1, pp. 85–91 [in Ukrainian].
70. PRYLYPKO, Yakiv. Classification of Folk Headwear. *Folk Art and Ethnography*, 1970, no. 5, pp. 27–37 [in Ukrainian].
71. PRYLYPKO, Yakiv. Comparative-Historical Study of the Folk Clothing of Bulgarians and East Slavs and the Issue of the Ethnogenesis of the Bulgarian People. *Folk Art and Ethnography*, 1961, no. 1, pp. 69–76 [in Ukrainian].
72. PRYLYPKO, Yakiv. Common Features in Bulgarian and East Slavic Clothing. *Folk Art and Ethnography*, 1960, no. 3, pp. 101–106 [in Ukrainian].
73. PRYLYPKO, Yakiv. Ukrainian Folk Clothing as a Source for Studying Ethnic History. *Folk Art and Ethnography*, 1971, no. 5, pp. 10–19 [in Ukrainian].
74. SAVCHUK, Hanna. Hutsul Women's Jewelry. *Folk Art and Ethnography*, 1987, no. 5, pp. 48–53 [in Ukrainian].
75. SELIVACHOV, Mykhailo. Rural Fashion in Ukrainian Clothing. *Folk Art and Ethnology*, 2023, no. 1, pp. 65–74. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2023.01.065> [in Ukrainian].

76. SMOLSKYI, Hryhorii. Kosmach-Style Shoulder Inserts. *Folk Art and Ethnography*, 1968, no. 1, pp. 50–53 [in Ukrainian].
77. STELMASHCHUK, Halyna. Headwear of Polissia. *Folk Art and Ethnography*, 1982, no. 4, pp. 53–56 [in Ukrainian].
78. STELMASHCHUK, Halyna. Traditional Clothing of Zhytomyr Region. *Folk Art and Ethnography*, 1980, no. 6, pp. 77–82 [in Ukrainian].
79. SUSHKO, Valentyna. Footwear in Ukrainian Traditional Culture. *Folk Art and Ethnology*, 2019, no. 4, pp. 48–55. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2019.04.048> [in Ukrainian].
80. SUSHKO, Valentyna. Local Variations of Ukrainian Traditional Culture in Slobozhanshchyna. *Folk Art and Ethnology*, 2015, no. 5, pp. 18–23 [in Ukrainian].
81. SUSHKO, Valentyna. Folk Clothing of Ukrainians in Slobozhanshchyna. *Folk Art and Ethnology*, 2024, no. 1, pp. 57–64. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2024.01.057> [in Ukrainian].
82. SUSHKO, Valentyna, Volodymyr SKLIAR. Preservation of Traditional Clothing in Kharkiv Region. *Folk Art and Ethnology*, 2024, no. 2, pp. 50–57. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2024.02.050> [in Ukrainian].
83. TYSHKEVYCH, Raisa. The Polissian Namitka (Traditional Headscarf). *Folk Art and Ethnography*, 1992, no. 2, pp. 62–68 [in Ukrainian].
84. TKANKO, Z. Women's Headwear of Podillia. *Folk Art and Ethnography*, 1988, no. 6, pp. 44–46 [in Ukrainian].
85. TKANKO, Z. Folk Clothing of Podillia in the Collections of the State Museum of Ethnography of the Peoples of the USSR in Leningrad. *Folk Art and Ethnography*, 1985, no. 3, pp. 61–63 [in Ukrainian].
86. TOLOCHKO, Petro. Ukrainian Soviet Plahta Weaving. *Folk Art and Ethnography*, 1962, no. 2, pp. 101–106 [in Ukrainian].
87. TUREISKYI, Ihor. Children's Folk Dress in the Work of Yurii Pavlovych. *Folk Art and Ethnology*, 2023, no. 3, pp. 94–104. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2023.03.094> [in Ukrainian].
88. TUREISKYI, Ihor. Clothing as a Tool of Child Socialization. *Folk Art and Ethnology*, 2022, no. 3, pp. 102–110. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2022.03.102> [in Ukrainian].
89. ULIANOVA, Lidiia. Contemporary Ukrainian Embroidery. *Folk Art and Ethnography*, 1970, no. 1, pp. 13–19 [in Ukrainian].
90. FEDOROVA, L. Materials on the Clothing of Khmelnytskyi Region. *Folk Art and Ethnography*, 1959, no. 1, pp. 95–98 [in Ukrainian].
91. CHAIKOVSKA, Liliia. The Ritual Function of Folk Dress in Volhynia in the Mid- to Late-19th – Early 20th Century. *Folk Art and Ethnography*, 2007, no. 6, pp. 47–54 [in Ukrainian].
92. SHAFRANSKA, Halyna. Types of Folk Shirts from the Hetmanate Territories of the Left Bank. *Folk Art and Ethnography*, 2006, no. 1, pp. 98–104 [in Ukrainian].
93. SHEVCHUK, Anatolii. Features of Embroidery in Zhytomyr Region. *Folk Art and Ethnography*, 1991, no. 5, pp. 24–27 [in Ukrainian].
94. SHPYRALO, Liliia. Urban Costume of Galicia in the Second Half of the 19th Century. *Folk Art and Ethnography*, 1993, no. 4, pp. 71–74 [in Ukrainian].
95. SHCHERBII, Hryhorii. Folk and Professional Elements in Contemporary Clothing. *Folk Art and Ethnography*, 1983, no. 5, pp. 50–55 [in Ukrainian].
96. SHCHERBII, Hryhorii. The Development of Clothing Under Conditions of Interethnic Contact. *Folk Art and Ethnography*, 1986, no. 1, pp. 47–51 [in Ukrainian].
97. SHCHERBII, Hryhorii. Ukrainian Traditional Clothing and Contemporary Fashion Design. *Folk Art and Ethnography*, 1978, no. 4, pp. 79–81 [in Ukrainian].
98. SHCHERBII, Hryhorii. Characteristics of Some Features of Ukrainian Folk Clothing. *Folk Art and Ethnography*, 1979, no. 2, pp. 72–73 [in Ukrainian].
99. SHCHYBRIA, Volodymyr. Headwear and Hairstyles in Cherkasy District. *Folk Art and Ethnology*, 2016, no. 5, pp. 96–101 [in Ukrainian].
100. SHCHYBRIA, Volodymyr. Folk Dress of Bukovyna. *Folk Art and Ethnology*, 2017, no. 5, pp. 70–71 [in Ukrainian].
101. SHCHYBRIA, Volodymyr. Features of Outerwear of the Population of Right-Bank Dnipro Region. *Folk Art and Ethnology*, 2016, no. 3, pp. 90–95 [in Ukrainian].
102. SHCHYBRIA, Volodymyr, Yaryna ZAKALSKA. Folk Dress of the Bohuslav Region. *Folk Art and Ethnology*, 2025, no. 2, pp. 103–116. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2025.02.103> [in Ukrainian].

Отримано / Received 20.08.2025

Рекомендовано до друку / Recommended for publishing 04.09.2025